

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu 1/ **JUDr. E.R.**, advokátka, F., správkyňa konkurznej podstaty úpadcu I., s.r.o., Ž., IČO X. a žalobcu 2/ **I.H.**, S., obaja zastúpení advokátom JUDr. R.H., AK Š. proti žalovanému 2/ **M. a.s.**, P., IČO X., zastúpenému advokátom JUDr. P.S., M., **o určenie neplatnosti záložných zmlúv**, vedenej na Okresnom súde Levice pod spisovou značkou 16 Cb 91/2000, o mimoriadnom dovolaní Generálneho prokurátora Slovenskej republiky z 1. júla 2008 zn. VI/2 Pz 630/07-16 proti rozsudku Okresného súdu Levice zo 6. novembra 2006 č. k. 16 Cb 91/2000-618 v časti, ktorou bolo určené, že záložné zmluvy sú neplatné a proti rozsudku Krajského súdu Nitra zo 14. mája 2007, č.k. 26 Cob 22/2007-666 v časti, v ktorej bol potvrdený rozsudok Okresného súdu Levice, takto

r o z h o d o l:

Rozsudok Okresného súdu Levice zo 6. novembra 2006 č.k. 16 Cb 91/2000-618 v časti, ktorou bolo určené, že záložné zmluvy sú neplatné a rozsudok Krajského súdu Nitra zo 14. mája 2007 č.k. 26 Cob 22/2007-666 v časti, v ktorej bol potvrdený rozsudok Okresného súdu Levice sa **z r u š u j e** a vec sa vracia Okresnému súdu Levice na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e:

Okresný súd Levice rozsudkom zo 6. novembra 2006 zamietol žalobu žalobkyne 1/ o určenie, že záložná zmluva č. 15-I/K-19/1993 uzavretá medzi V., a.s., pobočka v L. a I. dňa 31.3.1993, Dodatok č. 1 k záložnej zmluve č. 15-I/K-19/1993 uzavretý medzi V., a.s., pobočka L. a I., I.H. dňa 11.2.1994, záložná zmluva č. 46-I/S-8/93 uzavretá medzi V., a.s., pobočka v L. a I. I.H. dňa 27.5.1993, záložná zmluva č. 47-I/S-8/93 uzavretá medzi V., a.s., pobočka v L. a I. I.H. dňa 27.5.1993, Dodatok č. 1 k záložnej zmluve č. 47-I/S-8/93 uzavretý medzi V., a.s., pobočkou L. a I., I.H. dňa 11.2.1994, záložná zmluva č. 145-I/K-19/1993 uzavretá medzi V., a.s., pobočka v L. a I. dňa 02.11.1993, Dodatok č. 1 k záložnej zmluve č. 145-I/K-19/1993 uzavretý medzi V., a.s., pobočkou L. a I., I.H. dňa 31.3.1994, záložná zmluva č. 27-I/S-1/1994 uzavretá medzi V., a.s., pobočka L. a I. I.H. dňa 31.3.1994, záložná zmluva č. 6-I/K-2/94 uzavretá medzi V., a.s., pobočka L. a I. dňa 14.2.1994, záložná zmluva č. 30-I/S-1/1994, uzavretá medzi V., a.s., pobočka L. a I. dňa 31.3.1994, záložná zmluva č. 85-I/K-92/94 uzavretá medzi V., a.s., pobočka L. a I. – H.I. dňa 23.2.1995, záložná zmluva č. 86-I/K-92/94 uzavretá medzi V., a.s., pobočka L. a I. dňa 23.2.1995 a záložná zmluva č. 1-I/K-2/1995 uzavretá medzi V., a.s., pobočka L. a Firma I. dňa 31.1.1995, sú neplatné. Žalobkyni 1/ uložil povinnosť zaplatiť žalovanému 2/ na účet jeho právneho zástupcu 6 977,50 Sk náhradu trov konania.

Okresný súd Levice ďalej týmto rozsudkom určil, že záložná zmluva č. 15-I/K-19/1993, uzavretá medzi V., a.s., pobočka v L. a I. dňa 31.3.1993, Dodatok č. 1 k záložnej zmluve č. 15-I/K-19/1993 uzavretý medzi V., a.s., pobočka L. a I., I.H. dňa 11.2.1994, záložná zmluva č. 46-I/S-8/93 uzavretá medzi V., a.s., pobočka v L. a I. I.H. dňa 27.5.1993, záložná zmluva č. 47-I/S-8/93 uzavretá medzi V., a.s., pobočka v L. a I. I.H. dňa 27.5.1993, Dodatok č. 1 k záložnej zmluve č. 47-I/S-8/93 uzavretý medzi V., a.s., pobočkou L. a I., I.H. dňa 11.2.1994, záložná zmluva č. 145-I/K-19/1993 uzavretá medzi V., a.s., pobočka v L. a I. dňa 02.11.1993, Dodatok č. 1 k záložnej zmluve č. 145-I/K-19/1993 uzavretý medzi V., a.s., pobočkou L. a I., I.H. dňa 31.3.1994, záložná zmluva č. 27-I/S-1/1994 uzavretá medzi V., a.s., pobočka L. a I. I.H. dňa 31.3.1994, záložná zmluva č. 6-I/K-2/94 uzavretá medzi V., a.s., pobočka L. a I. dňa 14.2.1994, záložná zmluva č. 30-I/S-1/1994, uzavretá medzi V., a.s., pobočka L. a I. dňa 31.3.1994, záložná zmluva č. 85-I/K-92/94 uzavretá medzi V., a.s., pobočka L. a I. – H.I. dňa 23.2.1995, záložná zmluva č. 86-I/K-92/94 uzavretá medzi V., a.s., pobočka L. a I. dňa

23.2.1995 a záložná zmluva č. 1-I/K-2/1995 uzavretá medzi V., a.s., pobočka L. a Firma I. dňa 31.1.1995, sú neplatné. Súčasne uložil žalovanému 2/ povinnosť zaplatiť žalobcovi 2/ na účet jeho právneho zástupcu 350 919,70,-- Sk náhradu trov konania.

Rozhodnutie v časti, ktorou bolo určené, že záložné zmluvy sú neplatné, súd prvého stupňa odôvodnil nasledovne. Nehnuteľný majetok záložcu (záloh), na ktorý bolo záložné právo zriadené, je v každej zo záložných zmlúv označené katastrálnym územím, číslom listu vlastníctva, parcelnými číslami pozemkov, ich výmerou, druhom pozemku, prípadne súpisnými číslami stavieb. V zmluvách je tiež uvedená celková cena založeného majetku v čase jej uzavretia. Pokiaľ však ide o pohľadávku, ktorá by mala byť zálohom zabezpečená, tá je v zmluvách vyčíslená len pevnou sumou úveru, ktorú poskytuje záložný veriteľ záložcovi. Takéto určenie zabezpečovanej pohľadávky nemožno podľa názoru okresného súdu považovať za dostatočne určité, pretože len zo samotnej sumy úveru nie je zrejmé z akej úverovej zmluvy vyplýva a kedy táto bola, resp. má byť uzatvorená. Zabezpečovaná pohľadávka musí byť obligatórne uvedená v záložnej a nie úverovej zmluve. Pretože v záložných zmluvách a dodatkoch k nim neboli zabezpečované pohľadávky presne určené a toto určenie je obligatórnou podmienkou ich platnosti, súd rozhodol o ich neplatnosti.

Na odvolanie žalovaného 2/ proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa v časti, v ktorej určil neplatnosť záložných zmlúv, Krajský súd v Nitre rozsudkom zo 14. mája 2007, č.k. 26 Cob 22/2007-666 potvrdil odvolaním napadnutú časť rozhodnutia súdu prvého stupňa ako vecne správnu podľa § 219 O.s.p.

Podľa odôvodnenia rozhodnutia odvolací súd sa stotožnil so skutkovým zistením a právnym posúdením veci súdom prvého stupňa. Rovnako ako súd prvého stupňa, aj odvolací súd dospel k záveru, že podstatným pre posúdenie platnosti záložných zmlúv a ich dodatkov v danom prípade je ich skúmanie z hľadiska, či tieto spĺňajú podstatné náležitosti pre záložnú zmluvu. Jednou z podstatných náležitostí zmluvy o zriadení záložného práva podľa § 151b ods. 4 Občianskeho zákonníka v znení účinnom v čase uzavretia záložných zmlúv je i určenie pohľadávky, ktorú záložné právo zabezpečuje. Predmetné záložné zmluvy neobsahujú také označenie zabezpečených pohľadávok, ktoré by dovoľovalo ich spoľahlivú identifikáciu tak, aby bolo nesporné k zabezpečeniu ktorých pohľadávok a ktorých konkrétnych úverových zmlúv smerujú. Táto náležitosť záložnej zmluvy musí byť dostatočne určitým spôsobom určená v texte samotnej záložnej zmluvy, v opačnom prípade je takáto zmluva pre nedostatok určitosti podľa § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka postihnutá dôvodom absolútnej neplatnosti.

Po právoplatnosti rozhodnutia odvolacieho súdu na podnet žalovaného 2/ ako osoby dotknutej rozhodnutím súdu, podal Generálny prokurátor Slovenskej republiky mimoriadne dovolanie podľa § 243e ods. 1 O.s.p. Namietal, že rozhodnutiami okresného a krajského súdu v časti, v ktorej bolo určené, že záložné zmluvy sú neplatné, bol porušený zákon a vyžaduje to ochrana práv a zákonom chránených záujmov tohto účastníka konania, ktorú nemožno dosiahnuť inými právnymi prostriedkami. Uviedol, že súdy sa dostatočne v prejednávanej veci neriadili ustanoveniami § 1 a § 2 O.s.p., § 151b ods. 4 a ods. 5 Občianskeho zákonníka a § 299 ods. 1 Obchodného zákonníka, pretože nesprávne právne posúdili otázku platnosti záložných zmlúv. Predmetom sporu v danej veci je, či vymedzenie pohľadávky, ktoré je vo všetkých posudzovaných záložných zmluvách prakticky totožné a líši sa len výškou zabezpečenej pohľadávky je dostatočné, presné, určité a či je táto pohľadávka náležite identifikovaná. Zo záložnej zmluvy č. 1-I/K-2/1995 z 31. januára 1995 je zrejme, že predmetom zmluvy je zriadenie záložného práva záložným veriteľom na zabezpečenie úverov, ktoré poskytuje záložný veriteľ vo výške 60 619 000,-- Sk. Nestotožnil sa so závermi oboch konajúcich súdov, že pohľadávka nie je náležite identifikovateľná s odôvodnením, že Občiansky zákonník vo svojich ustanoveniach nikde presne neurčuje, akým spôsobom má byť pohľadávka v zmluve špecifikovaná. Ani jeden z konajúcich súdov vo svojom rozhodnutí nezrejmil, čo považuje za presnú špecifikáciu pohľadávky. Z obsahu záložných zmlúv a z vykonaného dokazovania možno mať za to, že medzi žalobcom 2/ a právnym predchodcom žalovaného 2/ bol dlhodobý obchodný vzťah spočívajúci vo financovaní podnikateľských aktivít prostredníctvom úverov. Postupom času, ako narastala celková výška poskytovaných úverov, boli na ich zabezpečenie uzatvárané záložné zmluvy. V napadnutých záložných zmluvách je presne určený veriteľ, dlžník, ako aj zabezpečená pohľadávka. Zabezpečenou pohľadávkou v danej veci sú nepochybne všetky úvery, ktoré boli žalobcovi 2/ poskytované právnym predchodcom žalovaného 2/ v rokoch 1993-1995. Vzhľadom na skutočnosť, že sa v danej veci jedná o obchodný vzťah, nepostačí len aplikácia všeobecnej úpravy uvedenej v ustanoveniach Občianskeho zákonníka, ale treba vziať na zreteľ aj osobitnú úpravu obsiahnutú v § 299 Obchodného zákonníka, ktoré umožňovalo zriadenie záložného práva pre určitý druh pohľadávok, ktoré vzniknú v budúcnosti. Vzhľadom na obchodné zvyklosti pri uzatváraní úverových zmlúv je zrejme, že tieto neboli uzatvorené skôr, ako bola uzatvorená záložná zmluva zabezpečujúca záväzok z úverovej zmluvy. V záložných zmluvách uvedená formulácia: „na zabezpečenie úverov, ktoré poskytuje záložný veriteľ“ umožňuje gramatický výklad, ktorý zodpovedá zistenému stavu veci, že sa jedná o pohľadávku, ktorá môže vzniknúť až v budúcnosti. Zriadenie záložnej zmluvy

do budúca umožňuje tak Občiansky zákonník, ako aj Obchodný zákonník. Obchodný zákonník umožňuje zriadiť záložné právo aj na pohľadávky určitého druhu. Druhovo určená pohľadávka je taká, ktorú v dobe uzatvorenia záložných zmlúv nejde identifikovať inak než osobami dlžníka, veriteľa a určitým typom právneho vzťahu, z ktorého vznikne. V danom prípade sú druhovým určením pohľadávky úvery, ktorým poskytujú záložné zmluvy zabezpečenie. Ďalej poukázal na úverové zmluvy č. I/S-8/93 z 2. júna 1993, I/S-1/1994 z 31. marca 1994 a č. I/K-20/95 z 28. apríla 1995, z obsahu ktorých je zrejmé, že na ich zabezpečenie boli uzatvorené záložné zmluvy, ktoré sú predmetom tohto konania. Niet preto pochybnosti, že tu existuje pohľadávka, ktorú je možné určiť a identifikovať a jej základ je v poskytovaných úveroch.

Generálny prokurátor Slovenskej republiky žiadal, aby dovolací súd v napadnutých častiach zrušil rozhodnutia Krajského súdu v Nitre a Okresného súdu v Leviciach a vec vrátil v tejto časti Okresnému súdu Levice na ďalšie konanie a rozhodnutie.

Žalovaný 2/ zastúpený advokátom vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu Generálneho prokurátora Slovenskej republiky sa stotožnil s dôvodmi uvedenými v mimoriadnom dovolaní. Uviedol, že ak medzi účastníkmi konania nebolo sporné, že napadnutými záložnými zmluvami sa mali zabezpečovať budúce pohľadávky záložného veriteľa voči záložcovi z úverov, potom formulácia použitá v záložných zmluvách právne perfektne napĺňa ustanovenie § 299 ods. 1 Obchodného zákonníka a je platným dojednaním zmluvných strán o zriadení záložného práva na zabezpečenie budúcich pohľadávok záložného veriteľa. Zmluvné strany mali záujem zabezpečiť všetky úverové pohľadávky veriteľa voči záložcovi, tak existujúce, ako aj budúce a z toho dôvodu nebolo možné a ani objektívne potrebné z hľadiska určitosti prejavu vôle identifikovať jednotlivé úverové záväzky číslom úverovej zmluvy a dňom jej uzavretia. Žiadal, aby dovolací súd rozsudky súdov oboch stupňov v napadnutej časti zrušil a vec vrátil Okresnému súdu Levice na ďalšie konanie.

Žalobcovia pokladali rozhodnutia súdov v napadnutej časti za vecne správne. Poukázali na svoje prednesy a podania nachádzajúce sa v spise. Mali za to, že zabezpečovaná pohľadávka v záložných zmluvách nie je presne určená, teda absentuje v zmluvách ich podstatná časť, a to identifikácia zabezpečovanej pohľadávky. Nepopreli možnosť zriadenia záložného práva aj na zabezpečenie záväzku, ktorý vznikne v budúcnosti, alebo ktorého vznik závisí od splnenia podmienky (§ 151b ods. 5 Občianskeho zákonníka), ani možnosť zriadenia záložného práva pre určitý druh pohľadávok, ktoré vzniknú záložnému veriteľovi voči dlžníkovi v budúcnosti (§ 299 ods. 1 Obch. zák.). To neznamená, že takáto pohľadávka nemusí byť v záložnej zmluve presne určená.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 3 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozhodnutia Okresného súdu Levice a Krajského súdu Nitra a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie Generálneho prokurátora Slovenskej republiky je dôvodné.

Predmetom konania na základe mimoriadneho dovolania Generálneho prokurátora Slovenskej republiky je posúdenie platnosti desiatich záložných zmlúv v znení ich dodatkov (č. 15-I/K-19/1993 z 31. marca 1993, č. 46-I/S-8/93 z 27. mája 1993, č. 47-I/S-8/93 z 27. mája 1993, č. 145-I/K-19/1993 z 2. novembra 1993, č. 27-I/S-1/1994 z 31. marca 1994, č. 6-I/K-2/94 zo 14. februára 1994, č. 30-I/S-1/1994 z 31. marca 1994, č. 85-I/K-92/94 z 23. februára 1995, č. 86-I/K-92/94 z 23. februára 1995 a č. 1-I/K-2/1995 z 31. januára 1995), ktoré boli uzavreté podľa § 151a až 151g Občianskeho zákonníka medzi záložným veriteľom V., a.s., pobočka L. a záložcom, podnikateľom I.H. - I., IČO: X..

Predmetom záložnej zmluvy č.15-I/K-19/1993 z 31. marca 1993 podľa článku I. bodu 1. je zriadenie záložného práva záložným veriteľom na zaručenie úverov, ktorý poskytuje záložný veriteľ (V., a.s. pobočka L.) v celkovej sume 24 319 000,-- Sk. V ostatných záložných zmluvách je vymedzenie pohľadávky rovnaké, iná je len výška úveru, ktorú zabezpečuje záložná zmluva.

Podľa § 151 ods. 4 Občianskeho zákonníka v znení platnom v čase uzavretia sporných zmlúv, v zmluve o zriadení záložného práva sa musí určiť predmet záložného práva (záloh) a pohľadávka, ktorú zabezpečuje.

Podľa citovaného ustanovenia vyžaduje sa platná pohľadávka, ktorá sa zabezpečuje záložným právom a ktorá sa v zmluve musí určiť. Pri peňažnej pohľadávke bude takým určením obvykle jej vyčíslenie - suma. Okrem už existujúcej platnej pohľadávky možno záložným právom zabezpečiť aj pohľadávku, ktorá vznikne v budúcnosti.

V tejto súvislosti je potrebné prisvedčiť dovolateľovi, že Občiansky zákonník nikde presne neupravuje, akým spôsobom má byť zabezpečená pohľadávka v záložnej zmluve špecifikovaná a ani v napadnutých rozhodnutiach nie je vysvetlené, ako presne má byť pohľadávka špecifikovaná, aby nespôsobila neplatnosť zmluvy.

V sporných záložných zmluvách bolo v čl. I. medzi záložným veriteľom a dlžníkom dohodnuté, že predmetom zmluvy je zriadenie záložného práva záložným veriteľom na zabezpečenie úverov, ktoré poskytuje záložný veriteľ vo výške (uvedenie výšky úveru, ktorá je v každej zmluve iná). Výklad tohto článku zmluvy mal byť posúdený aj podľa ustanovenia § 299 Obchodného zákonníka, t.j. či medzi účastníkmi nemal byť zabezpečený určitý druh pohľadávok, ktoré vzniknú v budúcnosti.

Požiadavka identifikácie budúcej pohľadávky je splnená, ak je identifikovaná osobou veriteľa, osobou dlžníka a určitým druhovým vymedzením, napr. plnenie z úverovej zmluvy.

Naviac z úverových zmlúv č. I/S-8/93 z 2. júna 1993, č. I/S-1/1994 z 31. marca 1994 a č. I/K-20/95 z 28. apríla 1995 (č.l. 107,112 a 157), uzavretých medzi V., pobočkou v L. a I.H. ako podnikateľom, jednoznačne vyplýva, akým majetkom dlžníka je návratnosť poskytnutých úverov zabezpečená, vzhľadom na to, že v úverových zmluvách sú záložné zmluvy identifikované.

V dôsledku nesprávneho výkladu článku I. záložných zmlúv, keďže súdy oboch stupňov ho neposudzovali aj podľa ust. § 299 Obchodného zákonníka, teda či sa jedná o pohľadávky z úverových zmlúv, ktoré môžu vzniknúť v budúcnosti, súdy oboch stupňov vec nesprávne rozhodli.

Z uvedeného dôvodu rozhodnutia oboch súdov spočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c) O.s.p.), preto dovolací súd podľa § 243i ods. 2 v spojení s § 243b ods. 2, ods. 3 O.s.p. ich rozhodnutia zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. V novom rozhodnutí rozhodne súd znovu o trovách pôvodného a dovolacieho konania.

P o u č e n i e: Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 7. mája 2009

JUDr. Anna Marková, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: M.